

BIỆN PHÁP QUẢN LÝ ĐỔI MỚI PHƯƠNG PHÁP DẠY HỌC Ở CÁC TRƯỜNG TRUNG HỌC CƠ SỞ PHƯỜNG BẠCH MAI, THÀNH PHỐ HÀ NỘI ĐÁP ỨNG CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

Đinh Thị Phương Anh
Trường THCS Tô Hoàng
Email: phuonganh.dt74@gmail.com

Tóm tắt: Đổi mới phương pháp dạy học là yêu cầu cốt lõi của Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 nhằm phát triển phẩm chất và năng lực cho học sinh. Tuy nhiên, việc quản lý đổi mới phương pháp dạy học tại các trường trung học cơ sở vẫn còn nhiều khó khăn, đặc biệt trong bồi dưỡng giáo viên và đánh giá hiệu quả đổi mới phương pháp dạy học. Trên cơ sở tổng hợp và phân tích tài liệu cũng như nghiên cứu thực tiễn bài báo đề xuất một số biện pháp quản lý trọng tâm nhằm nâng cao hiệu quả đổi mới phương pháp dạy học theo định hướng của Chương trình GDPT 2018, góp phần cải thiện chất lượng dạy học ở các trường trung học cơ sở.

Từ khóa: quản lý đổi mới, phương pháp dạy học; trường trung học cơ sở.

MANAGEMENT MEASURES TO INNOVATE TEACHING METHODS IN SECONDARY SCHOOLS IN BACH MAI WARD, HANOI CITY TO MEET THE 2018 GENERAL EDUCATION PROGRAM

Abstract: Innovating teaching methods is a core requirement of the 2018 General Education Curriculum, aiming to develop students' qualities and competencies. However, the management of teaching-method innovation in lower secondary schools continues to face significant challenges, particularly in planning, implementation, teacher professional development, and evaluation of effectiveness. Innovating teaching methods, as required by the 2018 curriculum, remains difficult to manage due to inconsistencies in planning, organizational practices, teacher training, and monitoring processes. Based on the synthesis and analysis of relevant documents as well as practical research, this article proposes several key management measures designed to enhance the effectiveness of teaching-method innovation in accordance with the orientation of the 2018 General Education Curriculum, thereby contributing to improving teaching quality in lower secondary schools.

Keywords: management of innovation, teaching methods, lower secondary schools.

Nhận bài: 15/10/2025

Phản biện: 13/11/2025

Duyệt đăng: 17/11/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, Chương trình Giáo dục phổ thông 2018 (CTGDPT 2018) đặt ra yêu cầu quan trọng về chuyển từ dạy học tiếp cận nội dung sang dạy học phát triển phẩm chất và năng lực người học. Để thực hiện mục tiêu này, đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) đóng vai trò then chốt, đặc biệt ở cấp trung học cơ sở (THCS) – giai đoạn quyết định trong việc hình thành tư duy khoa học, năng lực tự học, năng lực giải quyết vấn đề và các phẩm chất cốt lõi của học sinh.

Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy việc đổi mới PPDH ở các trường THCS hiện nay gặp nhiều hạn chế. Nhiều giáo viên (GV) vẫn duy trì PPDH truyền thống, ít tổ chức hoạt động học tập tích cực; năng lực thiết kế bài học theo hướng phát triển năng lực còn hạn chế; điều kiện cơ sở vật chất và thiết bị dạy học chưa đáp ứng yêu cầu; hoạt động bồi dưỡng chuyên môn, sinh hoạt tổ chuyên môn theo nghiên cứu bài học chưa được triển khai đồng bộ. Bên cạnh đó, công tác quản lý của Ban giám hiệu trong lập kế hoạch, tổ chức,

chỉ đạo và kiểm tra – đánh giá đổi mới phương pháp dạy học vẫn còn thiếu tính hệ thống, chưa tạo được động lực và môi trường thuận lợi để giáo viên đổi mới thực chất.

Nhiều nghiên cứu đã đề cập đến đổi mới PPDH, song phần lớn tập trung vào khía cạnh lý luận hoặc kỹ thuật dạy học của GV, trong khi yếu tố quản lý có vai trò quyết định mức độ thành công của đổi mới vẫn chưa được nghiên cứu đầy đủ. Khoảng trống này đặt ra yêu cầu cần có những nghiên cứu chuyên sâu nhằm phân tích thực trạng quản lý đổi mới phương pháp dạy học tại các trường THCS và đề xuất các biện pháp phù hợp với yêu cầu của CTGDPT 2018.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Khái niệm quản lý đổi mới phương pháp dạy học

Khái niệm quản lý

Tác giả Nguyễn Quốc Chí và Nguyễn Thị Mỹ Lộc: “Quản lý là hoạt động có định hướng, có chủ đích của chủ thể quản lý đến khách thể quản lý trong một tổ chức nhằm làm cho tổ chức vận hành và đạt được mục đích của tổ chức”.

Trong nghiên cứu này quan niệm về quản lý như sau: Quản lý là sự tác động có ý thức thông qua kế hoạch hoá, tổ chức, chỉ đạo, kiểm tra để chỉ huy, điều khiển các quá trình xã hội và hành vi hoạt động của con người nhằm đạt đến mục tiêu đúng ý chí của người quản lý và phù hợp với quy luật khách quan.

Khái niệm đổi mới phương pháp dạy học

Theo Trần Bá Hoành (2006), đổi mới PPDH là “sự thay đổi cách dạy và cách học theo hướng phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo của học sinh trong quá trình chiếm lĩnh tri thức”. Quan điểm này nhấn mạnh vai trò của người học và yêu cầu giáo viên phải tổ chức các hoạt động học tập để học sinh được tham gia, trải nghiệm và tự khám phá.

Theo Joyce, Weil & Calhoun (2015), đổi mới PPDH được xem như “hoạt động thiết kế môi trường học tập, trong đó giáo viên sử dụng các mô hình dạy học khác nhau (hợp tác, dự án, kiến tạo, giải quyết vấn đề...) để hỗ trợ sự phát triển toàn diện của học sinh”. Điều này cho thấy đổi mới PPDH là sự tích hợp giữa lý thuyết, kỹ thuật sư phạm và sự sáng tạo của giáo viên.

Bộ Giáo dục và Đào tạo (2018) trong CTGDPT tổng thể cũng xác định đổi mới PPDH là việc “tổ chức dạy học nhằm phát triển năng lực, tạo cơ hội cho học sinh trải nghiệm, vận dụng kiến thức vào thực tiễn”. Như vậy, trọng tâm của đổi mới không phải là thay đổi hình thức dạy học một cách riêng lẻ mà là thay đổi toàn diện từ mục tiêu, nội dung đến cách thức tương tác trong lớp học.

Từ các quan niệm trên có thể thấy đổi mới PPDH là quá trình thay đổi cách thức tổ chức hoạt động dạy và học nhằm phát huy vai trò chủ thể của học sinh, tạo môi trường học tập tích cực, gắn với thực tiễn và phù hợp định hướng phát triển phẩm chất, năng lực theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018.

Khái niệm quản lý đổi mới phương pháp dạy học

Quản lý đổi mới phương pháp dạy học là một bộ phận của quản lý nhà trường, được hiểu là quá trình tác động có mục đích, có kế hoạch và có tổ chức của cán bộ quản lý nhằm phát triển, điều chỉnh và hỗ trợ việc thay đổi phương pháp dạy học theo hướng phát triển phẩm chất và năng lực học sinh.

2.2. Biện pháp quản lý đổi mới phương pháp dạy học ở trường THCS phường Bạch Mai đáp ứng Chương trình giáo dục 2018

2.2.1.1. Nâng cao nhận thức cho cán bộ quản lý và giáo viên về đổi mới PPDH

Cách thức thực hiện:

+ Tổ chức truyền thông nhằm nâng cao nhận thức cho CBQL và GV về đổi mới PPDH thông qua việc phổ biến các văn bản hướng dẫn chuyên môn của các cấp

Để làm được điều này, nhà trường thông qua công tác tuyên truyền, phổ biến toàn bộ các văn bản chỉ đạo của ngành về việc thực hiện nhiệm vụ đổi mới PPDH của từng năm học: Nghị quyết số 29-NQ/TW về đổi mới căn bản toàn diện giáo dục; chiến lược phát triển giáo dục; Luật giáo dục sửa đổi... xây dựng trong chiến lược phát triển của nhà trường

+ Thông qua tập huấn, bồi dưỡng về đổi mới phương pháp cho GV

Nhà trường thường xuyên tổ chức tập huấn cho GV về đổi mới PPDH. Mời các chuyên gia có nhiều kinh nghiệm và tâm huyết về đổi mới PPDH để tập huấn cho GV, hướng dẫn, giúp đỡ GV hiểu đúng, vận dụng đúng theo những định hướng đổi mới PPDH một cách phù hợp nhất, giúp GV nhanh chóng tiếp cận với các PPDH phát triển năng lực người học.

2.2.2. Tăng cường bồi dưỡng năng lực đổi mới PPDH cho GV

Cách thức thực hiện biện pháp

+ Tập huấn theo nhu cầu của GV. Tập huấn theo nhu cầu là cách tiếp cận lấy GV làm trung tâm, đảm bảo bồi dưỡng đúng vấn đề, đúng đối tượng và đúng thời điểm. Việc khảo sát nhu cầu giúp Ban giám hiệu xác định những kỹ năng còn hạn chế như thiết kế hoạt động học, dạy học phân hóa, ứng dụng công nghệ hay xây dựng chủ đề liên môn. Trên cơ sở đó, nhà trường xây dựng kế hoạch tập huấn linh hoạt, tránh bồi dưỡng mang tính hình thức. Tập huấn nên được tổ chức theo nhóm nhỏ, kết hợp lý thuyết với thực hành, ưu tiên phương pháp mô phỏng, trải nghiệm và học qua dự án. Đây là điều kiện giúp GV dễ tiếp thu và vận dụng ngay sau khi bồi dưỡng.

+ Triển khai sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học. Sinh hoạt chuyên môn theo hướng nghiên cứu bài học được xem là công cụ

hữu hiệu để đổi mới PPDH. Thông qua quy trình 4 bước: (1) cùng nhau thiết kế bài học; (2) dự giờ minh chứng; (3) thảo luận phân tích giờ dạy; (4) điều chỉnh và hoàn thiện bài học, GV được học từ chính đồng nghiệp của mình. Hoạt động này giúp GV phát hiện các điểm nghẽn trong tổ chức hoạt động học, nhận diện hành vi học tập của HS, từ đó cải thiện PPDH một cách thực chất. Đây cũng là mô hình bồi dưỡng thường xuyên, liên tục và tại chỗ, phù hợp định hướng phát triển năng lực nghề nghiệp.

+ Khuyến khích GV dự giờ, trao đổi kinh nghiệm chéo giữa các trường. Dự giờ chéo giữa các trường giúp mở rộng môi trường học tập nghề nghiệp, tạo điều kiện để GV tiếp cận những mô hình dạy học hiệu quả khác nhau. Khi quan sát thực tế bài học của GV trường bạn, GV sẽ có cơ hội so sánh, đối chiếu, rút ra các chiến lược dạy học mới. Ban giám hiệu cần xây dựng cơ chế phối hợp giữa các trường trong cụm chuyên môn, tổ chức các buổi dự giờ theo chủ đề, kết hợp hội thảo chia sẻ kinh nghiệm. Hoạt động này không chỉ đổi mới PPDH mà còn nâng cao văn hóa học tập trong đội ngũ GV.

+ Xây dựng thư viện bài dạy mẫu và video bài giảng. Thư viện bài dạy mẫu và video bài giảng là nguồn học liệu mở, giúp GV tham khảo và tự học một cách chủ động. Các bài dạy mẫu cần được lựa chọn từ những giờ dạy có chất lượng, được đồng nghiệp thẩm định, đảm bảo tính khoa học và tính sư phạm. Video bài giảng giúp GV quan sát trực quan cách tổ chức hoạt động, tương tác với HS, bố trí không gian và sử dụng phương tiện dạy học. Nhà trường có thể lưu trữ trên nền tảng số (Drive, LMS, Youtube nội bộ) để GV truy cập dễ dàng. Đây là công cụ hỗ trợ đắc lực cho đổi mới PPDH, đặc biệt trong bối cảnh chuyển đổi số trong giáo dục.

2.2.3. Bảo đảm các điều kiện cơ sở vật chất và trang thiết bị dạy học cho đổi mới PPDH

Cách thức thực hiện biện pháp

+ Rà soát thực trạng cơ sở vật chất: Rà soát thực trạng là bước khởi đầu quan trọng nhằm đánh giá một cách toàn diện năng lực đáp ứng cơ sở vật chất đối với yêu cầu đổi mới PPDH. Việc rà soát cần tiến hành theo từng loại phòng học (phòng bộ môn, phòng thí nghiệm, phòng tin học, thư viện, phòng học đa năng...) và từng nhóm thiết bị (thiết bị thí nghiệm, đồ dùng trực quan, công nghệ thông tin, học liệu số). Ban giám hiệu cần sử dụng tiêu chí chuẩn theo Thông tư 13/2020/TT-BGDĐT về cơ sở vật chất trường học để xác định điểm mạnh,

điểm yếu, nhu cầu bổ sung và mức độ ưu tiên. Kết quả rà soát không chỉ giúp đánh giá thực trạng mà còn là cơ sở khoa học cho việc xây dựng kế hoạch đầu tư phù hợp và tiết kiệm.

+ Lập kế hoạch đầu tư thiết bị theo từng giai đoạn: Đổi mới PPDH đòi hỏi thiết bị phong phú và hiện đại, nhưng nhiều nhà trường nguồn lực luôn có hạn. Vì vậy, lập kế hoạch theo từng giai đoạn giúp nhà trường cân đối ngân sách và đầu tư có trọng điểm. Kế hoạch cần dựa trên mục tiêu phát triển giai đoạn 3 năm – 5 năm, đồng thời ưu tiên các thiết bị trực tiếp phục vụ phương pháp dạy học tích cực như máy chiếu, bảng thông minh, bộ thí nghiệm khoa học, thiết bị STEM, học liệu số... Ngoài ra, kế hoạch phải có dự trù kinh phí, lộ trình cụ thể, danh mục thiết bị và cơ chế đánh giá hiệu quả đầu tư. Lập kế hoạch theo giai đoạn vừa đảm bảo tính chiến lược vừa phù hợp khả năng tài chính thực tế của nhà trường.

+ Tận dụng và chia sẻ thiết bị giữa các tổ chuyên môn: Do hạn chế về ngân sách và sự phân tán thiết bị, việc chia sẻ tài nguyên là giải pháp thông minh và hiệu quả. Nhà trường cần xây dựng cơ chế sử dụng chung thiết bị như bảng đăng ký sử dụng, lịch mượn – trả, quản lý tập trung tại phòng thiết bị. Các tổ chuyên môn có thể phối hợp để sử dụng chung các thiết bị đắt tiền như camera vật thể, thiết bị STEM, bộ thí nghiệm điện – quang – hóa. Việc chia sẻ giúp tăng tần suất sử dụng, giảm lãng phí, đồng thời tạo điều kiện cho giáo viên tiếp cận nhiều mô hình dạy học hơn. Đây cũng là cách để phát huy hiệu quả đầu tư của nhà trường và tạo môi trường làm việc hợp tác giữa các tổ chuyên môn.

+ Huy động các lực lượng cộng đồng: Trong bối cảnh ngân sách giáo dục còn hạn chế, huy động các nguồn lực xã hội hóa là giải pháp quan trọng để tăng cường cơ sở vật chất phục vụ đổi mới phương pháp dạy học. Nhà trường có thể hợp tác với doanh nghiệp công nghệ, các trung tâm STEM, các tổ chức giáo dục để tài trợ thiết bị, hỗ trợ học liệu hoặc cung cấp dịch vụ đào tạo. Đồng thời, ban đại diện cha mẹ học sinh có thể tham gia hỗ trợ kinh phí, trang thiết bị hoặc cùng tham gia các dự án trải nghiệm học tập. Việc huy động cần thực hiện dựa trên nguyên tắc minh bạch, tự nguyện và phù hợp quy định, bảo đảm hiệu quả sử dụng thiết bị. Khi kết hợp tốt doanh nghiệp – phụ huynh – nhà trường, nguồn lực cho đổi mới phương pháp dạy học sẽ được mở rộng và bền vững hơn.

2.2.4. Tăng cường kiểm tra, đánh giá đổi mới phương pháp dạy học

Cách thức thực hiện:

+ Xây dựng bộ tiêu chí đánh giá giờ dạy theo chuẩn năng lực. Xây dựng bộ tiêu chí là khâu then chốt giúp hoạt động kiểm tra – đánh giá diễn ra khoa học, thống nhất và có căn cứ. Bộ tiêu chí cần bám sát yêu cầu của CTGDPT 2018, đặc biệt là năng lực tổ chức hoạt động học, điều hành tương tác, phát triển năng lực HS và mức độ vận dụng PPDH tích cực. Tiêu chí phải rõ ràng, đo lường được, có biểu hiện cụ thể giúp người đánh giá dễ quan sát và GV dễ cải tiến. Nhà trường có thể tham khảo khung đánh giá của Bộ GD&ĐT, kết hợp đặc thù từng môn học để xây dựng bộ tiêu chí phù hợp. Khi có tiêu chí chuẩn, hoạt động kiểm tra trở nên khách quan, công bằng và minh chứng được sử dụng để cải thiện chuyên môn một cách hiệu quả.

+ Tổ chức dự giờ định kỳ. Dự giờ là hình thức đánh giá trực tiếp và phản ánh chân thực nhất việc đổi mới PPDH. Dự giờ định kỳ giúp nhà trường theo dõi sự tiến bộ của GV theo thời gian, còn dự giờ đột xuất giúp đánh giá mức độ duy trì đổi mới trong điều kiện tự nhiên, không chuẩn bị trước. Kết hợp hai hình thức giúp giảm tính hình thức, đảm bảo đánh giá sát thực chất. Khi dự giờ, người đánh giá cần sử dụng phiếu quan sát dựa trên bộ tiêu chí đã xây dựng, tránh nhận xét cảm tính. Sau dự giờ cần tổ chức trao đổi, góp ý sự phạm theo hướng xây dựng, đi sâu vào cách tổ chức hoạt động, mức độ tham gia của học sinh và hiệu quả triển khai phương pháp mới.

+ Sử dụng dữ liệu đánh giá để điều chỉnh kế hoạch. Một hệ thống kiểm tra, đánh giá hiệu quả không chỉ dừng lại ở việc nhận xét mà phải sử dụng dữ liệu thu được để cải tiến kế hoạch dạy

học và bồi dưỡng GV. Dữ liệu từ dự giờ, phiếu quan sát, hồ sơ bài dạy, sản phẩm HS, phản hồi của HS... cần được tổng hợp và phân tích định kỳ để xác định những vấn đề nổi bật: GV gặp khó khăn ở khâu nào, phương pháp nào hiệu quả, nội dung nào cần hỗ trợ thêm. Trên cơ sở đó, Ban giám hiệu điều chỉnh kế hoạch bồi dưỡng, phân công GV hỗ trợ lẫn nhau, bổ sung thiết bị hoặc thay đổi kế hoạch chuyên môn. Dữ liệu được sử dụng đúng cách sẽ giúp hoạt động đổi mới PPDH trở nên liên tục, khoa học và có tiến bộ rõ rệt.

+ Công khai kết quả đánh giá trong tổ chuyên môn. Công khai kết quả giúp tạo sự minh bạch, thúc đẩy động lực đổi mới và hình thành văn hóa học tập trong đội ngũ GV. Việc công khai cần thực hiện trong phạm vi tổ chuyên môn để đảm bảo tính bảo mật và tránh áp lực không cần thiết. Các kết quả nên được trình bày theo hướng phân tích điểm mạnh- hạn chế – biện pháp cải tiến, không xếp loại cứng nhắc. Công khai kết quả còn giúp GV học hỏi lẫn nhau, chia sẻ kinh nghiệm dạy học thành công và hình thành cộng đồng nghề nghiệp cùng phát triển. Khi thực hiện đúng nguyên tắc, công khai kết quả trở thành công cụ giúp nâng cao chất lượng đội ngũ, thay vì tạo tâm lý e ngại cho GV.

III. KẾT LUẬN

Trên cơ sở phân tích lý luận và thực tiễn, bài báo đã đề xuất bốn biện pháp nhằm tăng cường nhận thức cho CBQL, GV về đổi mới PPDH, phát triển năng lực đổi mới PPDH cho giáo viên, hoàn thiện cơ sở vật chất đảm bảo điều kiện cho đổi mới PPDH và nâng cao hiệu quả kiểm tra – đánh giá. Các biện pháp này góp phần nâng cao chất lượng dạy học, đáp ứng yêu cầu của Chương trình GDPT 2018 và thúc đẩy đổi mới giáo dục một cách bền vững.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Nguyễn Quốc Chí – Nguyễn Thị Mỹ Lộc (1996), *Đại cương về quản lý, Trường Cán bộ quản lý GD&ĐT và Trường Đại học Sư phạm Hà Nội 2*, Hà Nội
- Trần Bá Hoành (2006), *Đổi mới phương pháp dạy học*. Nhà xuất bản Đại học Sư phạm.
- Joyce, B., Weil, M., & Calhoun, E. (2015). *Models of Teaching (9th Edition)*. Pearson Education.
- Bộ Giáo dục & Đào tạo (2018), *Chương trình Giáo dục phổ thông tổng thể*.